یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان؛ هەنگاوێک بەرەو ناناوەندێتیی دەسەڵات!.

پشکۆ نەجمەدین

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، تەنیا لایەن یاخود حیزبێکی کوردی نییە کە پرۆسەی چڕبوونەوەی دەسەڵات لە دەستی سەرۆک یان ئۆرگانێکی دیاریکراویدا، بە لوتکەی چڕبوونەوە بگات و قۆرغکردنی دەسەڵات لە کایە و بوارە جیاوازەکاندا، ئاستەنگ و ئیشکالاتی جدیی بۆ بخولقێنێت. ئەم پرۆسەیە، بە درێژایی مێژووی خەبات و هەڵسووڕانی حیزبی سیاسیی کوردی، دیاردەیەکی هەستپێکراوی هاوبەشە و خەسڵەتێکی زێدەزەقی هەموو ئەو پارت و رێکخراوانەیە کە زەوینەیەکی هاوبەشی سەرهەڵدان وفراژیبوون و گەشەکردنیان هەبووە. دیارە بارودۆخ و هەلومەرجی خەبات و تێکۆشانی شاخ، پرەنسیپەکانی بەڕێوەبردنی ژیانی نێوخۆی حیزب و پەیوەندی نێوان ئۆرگانە جیاوازەکانی نێو تەلاری رێکخراوەیی، رۆڵی گرنگ و بەرچاویان لە قوڵبوونەوەی ئەم پرۆسەیەدا گێڕاوە.
حیزبی سیاسیی کوردی، لە سۆنگەی هۆ و هۆکارگەلێک کە هەڵقوڵاوی واقیعی ژیانی سیاسیی خودی حیزبن، هەمیشە بەشێکی گرنگی سەروەری و شکۆییی خۆی بەخشیوەتە ((سەرۆک، سکرتێر، سەرکردە))ی حیزب!، واوەتریش جۆرێک لە خەرمانەی پیرۆزیی بە دەوری گفتار و رەفتاری "سەرۆک"دا درووست کردووە کە جێگای قسەلێکردن و لێخوردبوونەوە نەبوونە.
لە حیزبی کوردیدا، فەرمان و بڕیارە کاربڕ و چارەنووسسازەکان، سەرۆک یان سکرتێر دەیانبڕێتەوە و کەمتر وا کەوتووەتەوە، کە را و پێشنیاری سەرۆک، لە کۆبوونەوەیەکی بیرۆی دەسەڵاتداردا، جێ نەکەوێت.
سەرەتای دەستپێکردنی خەباتی شاخ و هەتا نێوەڕاستی هەشتاکانی سەدەی رابوردووش، بە پێی هەلومەرجی دژواری بزووتنەوەکە، باڵادەستیی هێزەکانی رژێم لە کوردستاندا، نەبوونی ناوچەی هێمن و رزگارکراو، ئاستەنگیی پەیوەندییەکانی نێوان نێوەند و ئۆرگانەکانی خوارەوە، دەسەڵات دابەش و پارچەپارچە کرابوو، ئۆرگانە لۆکاڵییەکان جۆرێک لە سەربەخۆییان لە بەکاربردنی دەسەڵاتدا، (بێ گەڕانەوە بۆ نێوەند) هەبوو. دیموکراتی، لە شێوازە سەرەتاییەکەیدا (دەنگدان و را دەربڕین و رێزگرتن لە دید و

بۆچوونی ئەویدی) ، بە ناچاری و بە پێی سترەکتۆری تایبەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و ڕێکخراوەکانی نێوی، پەیڕەو دەکران. زۆرجاران و بەحوکمی ئەو بارودۆخە تایبەتە، دەشیا ئۆرگانێکی خوارەوە، بڕیارێکی سەرەوەی خۆی (کە بە درووستی نەدەزانی) وەلا بنێ و ئەڵتەرناتیڤەکەی جێبەجێ بکات!. ناچڕبوونەوەی دەسەڵات و پارچەبوونی لەو ڕۆژگارەدا، ناکرێت وەکو دیاردەیەکی سرووشتی و تەندرووست چاوی لێ بکرێت، بەڵکە دەرهاوێژتەی بارودۆخێکی خۆیی و بابەتیی دوور لە خواست و ویستی (نێوەند و سکرتێر) بوون!. پراکتیزەکردنی ناوەندییەتی دیموکراتی و پرۆسەی چڕکردنەوەی دەسەڵات، ساڵانێک خەبات و تێکۆشانی گەرەک بوو!.

ڕۆژگارێک کە زەوینەی کۆکردنەوە و پاوانکردنی دەسەڵات ڕەخسا، ئیدی جەمسەرەکانی دەسەڵات لە نێوەندی دەسەڵات و بڕیاری سیاسیدا، سەریان هەڵدا و دەسەڵاتە لۆکاڵییەکان ملکەچی دەسەڵاتی نێوەند و لە نێوەندیشدا، دەسەڵاتی سکرتێر بوونەوە!.

زیان و مەترسییەکانی چڕبوونەوەی دەسەڵات، لەشاخ و شاردا، لە ئۆپۆزسیۆن و حوکمکردندا، بەراورد ناکرێن!.

لەشاخ، دەسەڵات، دەسەڵاتی وەرگرتنی هەندەک بڕیاری سیاسی، دابەشاندنی چەک و دیاریکردنی لێپرسراوانی سیاسی و عەسکەری بوو!.. چڕکردنەوە و پراکتیزەکردنی دەسەڵات لە شاخدا، سەروکاریان لەگەڵ شاخ و کاروباری سیاسی و چەکداریی شاخدا هەبوو. ئەگەر پرۆسەی قۆرغکردنی دەسەڵات لەوێدا، قەیرانێکی درووست کردبا (درووستیشی دەکرد)، تەنیا پەیوەندی بەو مەسەلانەوە هەبوو کە لە ناوەوەی حیزبدا دەگوزەران و کارکردی لەسەر چارەنووسی سیاسیی حیزب دادەنا!.

لە شاردا، حیزب دەسەڵاتی خۆی لە چەندین کایەی ئابووری، سیاسی، کۆمەڵایەتی و فەرهەنگیدا و بە ئاراستە و ئاقاری جیاوازدا و لە ڕێگای ئۆرگان و کەناڵی جیاوازەوە، پراکتیزە دەکات کە ڕاستەوخۆ سەروکاریان لەگەڵ چارەنووس و ژیانی کۆمەڵگەدا هەیە. گوازتنەوەی شێوازی دەسەڵاتی شاخ بە هەمان نێوەڕۆک و ستراکتوورەوە، بۆ پانتاییەکانی ژیانی کۆمەڵگە لە شار و دەرەوەی شاردا، بە درێژایی زەمەنێک کە سیانزەساڵان تەمەنیەتی، دەرئەنجامی ترسناکی بۆ تەندرووستیی کۆمەڵگە و پاشان ژیانی خودی

حیزبیش لێ دەکەوێتەوە!. بەردەوامیی ئەم پرۆسەیە، حیزب لە کۆمەڵگە جیا دەکاتەوە و لە نێو حیزبیشدا چەندین توێژ و گرووپی جیا بەرهەم دەهێنێت کە پۆلێنکردنیان، لەسەر ئاستی نزیکی و دوورییان لە نێوەندی بڕیار و دەسەڵاتی (سەرۆک/سکرتێر)ەوە، دەوەستێت!.

چڕبوونەوەی دەسەڵات، لە ترۆپکی هەرەمی حیزبدا، لە سەروبەندێکدا کە حیزب لەسەر ڕەواییەک کە لە سەروەرییەکانی مێژووی خۆیەوە وەری دەگرێت، حوکمی "حکومەت" دەکات، هیچ دەرفەتێک بۆ دامەزراندنی دەوڵەتی یاسا یان ئیدارەیەکی دامودەسگایی ناهێڵێتەوە!. لێرەدا، ئیدی مەسەلەی "مەنسووبیەت" و "مەحسووبییەت" بۆ نێوەندی دەسەڵات و جەمسەرە دژبەیەکەکانی، چەندین "کەس" و ئۆرگانی ناشایستە لە ئاست و کایە جیاوازەکاندا دەخولقێنێت و میکانیزمی بەڕێوەبردنی دەسەڵات لە شێوازە حقوقی و ئیداری و ئەخلاقییەکەیدا ئیفلیج دەکات. لێرەدا، دەسەڵات دەبێتە بوونەوەرێکی دزێوی بێزراو لەسەر جەستەی کۆمەڵگە و هێڵی سوور لە نێوان کۆمەڵگەی حیزب و (کۆمەڵگەی کۆمەڵگە!)دا، دەنەخشێنێت. ئەمە، ئەو دۆخ و حاڵەیە کە ئیدارەکانی کوردستان و کۆمەڵگەی کوردی تێیاندا دەژین و لە ماوەی سیانزە سالیشدا، پرۆسەی چاکسازی و بەدامودەسگایی کردنی دەوڵەت، ڕەوتێکی کیسەڵئاسایان لەخۆ گرتووە!.

چڕبونەوەی دەسەڵات، لە ترۆپکی تەلاری ڕێکخراوەیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا، لە ماوەی چەند ساڵ حوکمڕانیی ئیدارەی سلێمانیدا، بە جێگایەک گەیشتووە کە قەیرانێکی جیدیی ڕێکخراوەیی / سیاسی / ئابووریی درووست کردووە و زۆرێک لە ئەندامانی پۆلیتبیرۆی حیزب، سەرکردایێتی و کادرانی سیاسی و هێزی پێشمەرگە، لە ئاستیدا هەڵوێستە بکەن و هەڵویستی کاربڕ بۆ دۆزینەوەی ڕێگاچارەیەک بۆ لەمەنگەنەدانی دەسەڵاتی سکرتێری حیزب ببیننەوە!.

ئەم ڕووداوە کە دەکرێت وەکو پرۆسەیەکی بێوێنە لە مێژووی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا چاوی لێ بکرێت (بێوێنە، بەو مانایەی هەوڵدان بۆ چارەسەرکردنی کێشەی دەسەڵات، بە میتۆدی بەکاربردنی پرۆتێستی بێ توندوتیژیی، دەنا پێشتر، ئێمە شاهێدی چەند هەوڵی هەڵگەڕانەوە و توێژاڵ لێکەوتنەوەی بێئەنجامی نێو تەلاری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بووین!).

پرۆسەکە، هێشتا نێوئاخن و ڕەگەز و هۆکارەکانی بۆ ئێمە ڕۆشن نین و ئێمە لە وردینەی گرفتەکە و چۆنییەتی شکڵگرتنی پرۆسەکە ئاگادارنین و هیچ سەرچاوەیەکی مێدیای حیزب، کەم و زۆر، لە قەیرانەکە نەدواوە!.
ڕۆژنامەی هاوڵاتی، سایتە کوردییەکان، هەندێ ڕۆژنامەی نیمچە ئازاد، هەواڵەکەیان بڵاوکردووەتەوە و باس لە قەیرانێک و پرۆسەیەکی گۆڕانکاریی لە دەروونی دەسەڵاتدا دەکەن و مێدیای حیزبیش، نە ڕەت و نە پشتڕاستی دەکاتەوە. بێدەنگیی مێدیای حیزب لە "قەیران"ێک کە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە دابەشکردنەوەی دەسەڵاتی حیزب و پاشتریش ئیدارەی "حکومەت"ەوە هەیە، تووشی نیگەرانیمان دەکات و پێمان دەڵێت: هێشتا حیزب ناتوانێت لە ئاست دەروەی خۆیدا، خۆی بکاتەوە و سەرچاوەی هەواڵ، بۆ مێدیای دەرەوەی خۆی والا بکات!.
هەواڵەکان، جەخت لەسەر بوونی کێشەکە و بەئەنجامگەیشتنی پرۆسەی بەلاداخستنی قەیرانەکە دەکەنەوە و پوختەکەیشی:
((زۆرینەی ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، بە هاوپشتیی ئەندامانی سەرکردایەتی و کادرانی ئۆرگانەکانی خوارەوە، یاداشتێک دەدەنە سکرتێری حیزب و داوا دەکەن:
دەسەڵاتی بێسنووری سکرتێر سنووردار بکرێت. پۆستی جێگری سکرتێر ئاکتیڤ بکرێتەوە و بەشێک لەو دەسەڵاتە بۆ کەسی دوەمی حیزب و مەکتەبی سیاسی بگوێزرێتەوە!. پۆستی "فەرماندەی گشتیی هێزی پێشمەرگە" بدرێتە لێپرسراوی دەستەی گارگێڕی مەکتەبی سیاسی. کۆمیتەیەک بۆ بەدواداچوون و لێکۆڵینەوەی دارایی و بودجەی حیزب و حکومەت دابنرێت و سنوورێک بۆ دەستئاوەڵاییی سکرتێر لە مەسەلەی داراییدا دەستنیشان بکرێت!)). دەشێ یاداشتەکە، وردینەی زۆر مەسەلەی دیکەشی لەخۆ گرتبێت کە بۆ ئێمە ناڕوونن. هەرچۆنێک بێت، ئەم پرۆسەیە گاڤێکی جددییە بۆدابەشکردنەوەی دەسەڵات، کە دەشێت ببێتە دەستپێکێک بۆ بەیاساییکردنی بەڕێوەبردنی دەسەڵات لەو بەشەی کوردستاندا. ئەمە تەنیا هەنگاوێکە و پرۆسەکەش پێچەڵپێچە و لە بەردەم چەند پرسی گرنگدا ڕاماندەگرێت:
ـ گوازتنەوەی بەشێک لە دەسەڵات، لە سکرتێرەوە بۆ کەسی دووەم و مەکتەبی سیاسی، هەنگاوێکی پۆزەتیڤە، بەڵام داخۆ جێگر و مەکتەبی

سیاسیش، ئەو بەشەی دەسەڵات بۆ خۆیان قۆرغ دەکەن، یاخود بۆ ئۆرگانەکانی خوارەوەی حیزبی دەگوێزنەوە؟!.
ـ ئەدی حیزب!، ئامادەیی وەگەڕخستنی پرۆسەیەکی سیاسی / ئیداریی هەیە کە دەسەڵات لە دەرروونی خۆیەوە بۆ حکومەت بگوێزێتەوە!. ناشێ ئەم پرسە وەها بخوێندرێتەوە، کە حیزب مافی حوکمکردنی لێ بستێندرێتەوە!. لە هەموو وڵاتانی دنیادا، ئەوە حیزبە کە پاش بردنەوەی پرۆسەی هەڵبژاردن، حکومەت دادەمزرێنێت و بەڕێوەی دەبات!.. واتە، پاش دامەزراندنی حکومەت، ئیدی دەسەڵاتی حیزب، لە چوارچێوەی یاسا و رێساکاندا، لە دەسەڵاتی حکومەتدا ئامێتە دەبێت و بەجۆرێک دەتوێتەوە کە هاوڵاتی جگە لە دەسەڵاتی یاسا، چ دەسەڵاتێکی دیکە نابینێت و لە بوارەکانی ژیانی خۆیدا هەستی پێ ناکات!. ئەمە ئەم دۆخ و شێوازەی حوکمڕانییە کە لە وڵاتی ئێمەدا، جارێ شکلی نەگرتووە و بوونی نییە!. شێوازێکی حکومەتکردن، کە لە دەرەوەی ئۆرگان و دامودەسگاکانی حکومەت، هیچ کەس و پۆست و نێوەندێکی دەسەڵات بوونی نەبێت، پێویستییەکی بنچینەییی کۆمەڵگەی مۆدیرن و خواستی پلەیەکی کۆمەلانی خەڵکی کوردستانە!. ئەمە، ئەو گرفتەی دەسەڵاتی کوردییە، کە رووگەی کۆڵینەوە و توێژینەوەی توێژەران و کۆڵەرانی سیاسیی کورد بووە و ئێستاش هەر وایە.
ـ داخۆ ئەم گاڤە، دەبێتە بنەمای پرۆسەی ریفۆرمی سیاسی، ئابووری، ئیداریی دوورنما و درێژخایەن لە ئیدارەی سلێمانی و کارکردێکیش لەسەر ئاییندەی ئیدارەی هەولێر لەو بوارەدا دادەنێت، یاخود زادەی ململانێی جەمسەرەکانی نێو دەسەڵاتە و بە جۆرێکیش پەیوەندیی لەگەڵ هەلومەرجی ئێستای کوردستان و خۆئامادەکردن بۆ هەڵبژاردن، هەیە؟!. پرس و گومانەکان زۆرن و تەنیا؛ زەمەن، ئاستی پەرۆشیی کادر و ئەندامانی (یەکێتی) و فشاری خەڵک بۆ بەئەنجامگەیاندنی وەها پرۆسەیەک کە بتوانێت دەسەڵات بەرەو جۆرێک لە کراونەوە و شەفافبوون بئاژووێت، دەتوانن وەڵامێک بە پرسەکان بدەنەوە و تەمی گومان لەسەر نیگەرانییەکان بڕەوێنن!.

24ی ئۆکتۆبەری 2004